

۲۱۰۷۴۸

صفت نادر در دستم

۴۵۰۰۰۰

ضرب

شرحی گویا بر کتاب
الوسیط فی اصول الفقه

تألیف:

آیت الله العظمی سبحانی رحمته الله

ترجمه و شرح:

علیرضا سبحانی

انتشارات توحید

سبحانی، علی رضا، ۱۳۵۳ - شارح
شرحی گویا بر کتاب الوسیط فی اصول الفقه تألیف آیت الله جعفر سبحانی / ترجمه و شرح
علی رضا سبحانی - قم: توحید قم، ۱۳۹۸.

ISBN: ۹۷۸-۹۳۳-۶۸۸۶-۱۶-۱ (VOL. ۱)

ج ۲

ISBN: ۹۷۸-۹۳۳-۶۸۸۶-۱۵-۴ (۳VOL. SET)

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیما.

کتابنامه به صورت زیر نویس.

۱. اصول فقه شیعه - قرن ۱۴. الف. سبحانی تبریزی، جعفر، ۱۳۰۸ - الوسیط فی اصول الفقه،
شرح. ب. عنوان: الوسیط فی اصول الفقه. ج. عنوان.

۲۹۷/۳۱۲

BP ۱۵۹/۸/س ۵۲

۱۳۹۸

اسم کتاب: شرحی گویا بر کتاب الوسیط فی اصول الفقه

مؤلف: حضرت آیت الله العظمی سبحانی

شارح: علی رضا سبحانی

چاپخانه: مؤسسه امام صادق علیه السلام

ناشر: توحید قم

تاریخ: ۱۳۹۸

چاپ: اول

تعداد: ۱۰۰۰

مسلسل چاپ اول: ۲۳۶

مسلسل چاپ: ۱۰۰۷

مرکز پخش

قم - میدان شهدا، کتابفروشی توحید

۰۹۱۲۱۵۱۹۲۷۱؛ ۳۷۷۴۵۴۵۷ ☎

<http://www.imamsadiq.org>

www.tohid.ir

www.shia.ir

فهرست مطالب

۱۱	 اصول فقه، از مبادی تصدیقیه علم شریف فقه است
----	---

مقدمه

۱۵	 امر نخست: تعریف علم اصول، و بیان موضوع و مسائل و غرض از علم اصول
۱۵	 تعریف علم اصول
۱۷	 پاسخ به یک سؤال
۲۱	 امر دوم: بیان فرق مسائل اصولی با قواعد فقهی
۲۳	 امر سوم: وضع الفاظ
۲۵	 وضع تعیننی و تعیننی
۲۵	 استعمال بخاطر وضع
۲۶	 علت گزینش لفظ خاص بر معنا
۲۷	 سر تعدد لغات
۲۷	 اقسام وضع
۳۱	 تقسیم وضع به شخصی و نوعی
۳۲	 امر چهارم: معانی حرفیه
۳۴	 کیفیت وضع حروف
۳۵	 تقسیم معانی حرفیه بشکل دیگر
۳۶	 امر پنجم: شناسایی موضوع له از معنی مجازی
۴۶	 امر ششم: جمله های انشائی و خبری
۴۷	 درباره زوجیت
۴۷	 درباره ملکیت
۴۹	 امر هفتم: حقیقت شرعیه
۵۲	 ثمره بحث
۵۳	 امر هشتم: آیا اسامی عبادات و معاملات بر صحیح وضع شده است یا بر اعم از صحیح و فاسد

۵۳	طرح مسئله طبق آراء چهارگانه
۵۶	تصویر جامع بنا بر وضع بر صحیح
۵۷	مقام اول: لفظ عبادات بر صحیح وضع شده
۶۰	ثمرات بحث وضع بر صحیح یا اعم
۶۷	امر نهم: موضوع له مشتق
۶۹	دلائل قائل به وضع بر اعم
۷۱	بیانی از برخی از اعاضم
۷۲	تطبیقات

مقصد اول: أوامر

۷۷	فصل نخست: دلالت صیغه امر بر وجوب
۷۹	چگونه می توان در مقام اثبات وجوب را از ندب باز شناخت
۷۹	موضوع له صیغه امر (افعل)
۸۲	فصل دوم: دلالت جمله خبریه بر وجوب
۸۴	فصل سوم: أخذ قصد امر در متعلق امر
۸۷	دلیل دوم بر امتناع اخذ در متعلق
۸۸	مقتضای اصل لفظی و اصل عملی
۸۹	فصل چهارم: دوران صیغه امر بین دو احتمال
۹۲	فصل پنجم: امثال مأموریه، به نحو شایسته مایه اجزاء است
۹۶	امثال اضطراری مجزی از امثال امر واقعی است
۹۹	اقسام امثال اضطراری
۹۹	اجزاء امثال امر ظاهری، از امر واقعی در صورت تخلف؟!
۱۰۲	تخلف اماره در استکشاف تکلیف
۱۰۲	عمل به اصل در کشف کیفیت تکلیف با فرض تخلف
۱۰۴	مقام سوم: عمل به اصل در کشف اصل تکلیف در فرض تخلف
۱۰۴	حکم عمل به قطع پس از کشف خلاف
۱۰۴	تطبیقات: تطبیق قاعده بر موارد
۱۰۸	فصل ششم: مقدمه و اقسام و احکام آن
۱۰۸	تعریف مقدمه
۱۱۰	دلیل وجوب مقدمه

دلیل دوم قائل به وجوب مقدم	۱۱۰
دلیل قول بر عدم وجوب مقدمه	۱۱۱
وجوب مطلق مقدمه یا مقدمه موصله	۱۱۲
ثمره اختلاف در وجوب مقدمه موصله	۱۱۳
اخذ شرط قصد توصل در متعلق وجوب مقدمه	۱۱۴
نتایج بحث‌های پیشین	۱۱۵
فروع مستنبط از قول به وجوب مقدمه	۱۱۵
مقدمه مکروه و مستحب و حرام	۱۱۶
الف) مقدمه مستحب	۱۱۶
ب) مقدمه مکروه	۱۱۶
ج) مقدمه حرام	۱۱۷
ویژگی‌های وجوب غیری	۱۱۷
فصل هفتم: آیا امثال امر غیری پاداش دارد	۱۱۸
پاداش‌های الهی شیوه استحقاقی دارد یا شیوه تفضلی	۱۱۸
اگر در خود دلیل پاداش معین ذکر شود	۱۲۰
فصل هشتم: تقسیم واجب به مطلق و مشروط	۱۲۳
نظریه شیخ انصاری در تفسیر واجب مشروط	۱۲۴
فصل نهم: تقسیم واجب مطلق به منجز و معلق	۱۲۷
ثمره تقسیم واجب به منجز و معلق	۱۲۸
فصل دهم: ملازمه بین وجوب شیء و تحریم ضد آن	۱۳۰
امر شیء و دلالت بر نهی از ضد عام	۱۳۰
مسلك مقدمیت	۱۳۲
نظریه شیخ بهاء الدین:	۱۳۳
تلاش متأخرین بر صحت صلاة	۱۳۴
فصل یازدهم: متعلق اوامر	۱۳۵
آیا متعلق اوامر و نواهی طبیعت است یا فرد؟	۱۳۵
تفسیر ناصحیح از فرد	۱۳۸
فصل دوازدهم: امکان تخییر بین اقل و اکثر	۱۳۹
نظریه برخی از محققان در تخییر بین اقل و اکثر	۱۴۰

۱۴۱..... ملاحظه: بازگشت به نظریه متباینین است

مقصد دوم: نواهی

۱۴۵..... فصل نخست: اجتماع امر و نهی

۱۴۵..... ۱. عنوان بحث

۱۴۶..... ۲. فرق این مسئله با مسئله نهی از عبادات و معاملات چیست؟

۱۴۷..... ۳. تفاوت این مسئله با آنچه در باب تعارض است چیست؟

۱۴۸..... دلیل قائلان به جواز اجتماع

۱۵۲..... مقدمه نخست

۱۵۲..... مقدمه دوم

۱۵۳..... ملاحظه

۱۵۵..... پاسخ به یک سؤال

۱۵۵..... ثمرات مسئله

۱۵۸..... تنبیهان

۱۵۸..... تنبیه نخست: حکم مضطر در مورد ارتکاب حرام بدون سوء اختیار

۱۵۹..... تنبیه دوم: حکم اضطرار به سوء اختیار

۱۶۱..... فصل دوم: حکم به عبادات منهیة

۱۶۷..... فصل سوم: حکم نهی از معاملات

۱۶۷..... قسم نخست: نهی مولوی تحریمی

۱۶۹..... قسم دوم: نهی مولوی تنزیهی

۱۶۹..... قسم سوم: نهی ارشادی ناظر به فساد معامله

۱۶۹..... قسم چهارم: نهی مردد بین مولوی و ارشاد به فساد

مقصد سوم: مفاهیم

۱۷۳..... تعریف مفهوم

۱۷۳..... ۱. توصیف معنی بما هو هو و توصیف معنی بما هو مدلول

۱۷۴..... ۲. تعریف مفهوم از دیدگاه محقق خراسانی

۱۷۵..... ۳. شرط محقق موضوع

۱۷۷..... فصل نخست: مفهوم شرط

۱۷۷..... مسلک قدما در برداشت مفهوم از قضایای شرطیه

۱۷۹..... مسلک متأخرین در برداشت مفهوم از قضایای شرطیه:

۱۸۱	وجود مفهوم در کلام امام علی (ع)
۱۸۲	تنبيهان
۱۸۲	تنبيه نخست: تداخل اسباب و مسببات
۱۸۲	مقام نخست: حکم اسباب از نظر تداخل و عدم آن
۱۸۵	مقام دوم مسببات از نظر تداخل و عدم آن
۱۸۶	تنبيه دوم: مفهوم قضيه سالبه کليه
۱۸۷	ثمره نزاع
۱۹۰	فصل دوم: مفهوم وصف
۱۹۱	دلایل قائل بر مفهوم
۱۹۳	علت گرایش اصولیین به نفی مفهوم در وصف
۱۹۵	فصل سوم: مفهوم غایه
۱۹۶	نظریه مصنف
۱۹۷	حکم خود غایت
۱۹۹	فصل چهارم: مفهوم لقب

مقصد چهارم: بخش عام و خاص

۲۰۳	بحث‌های مقدماتی
۲۰۶	فصل اول: مخصص متصل به عام و منفصل و جدا از عام
۲۰۸	فصل دوم: تخصص عام و مسأله مجاز بودن آن
۲۱۱	فصل سوم: حجیت عام مخصص در افراد باقی مانده
۲۱۲	فصل چهارم: اجمال مخصص از نظر مفهوم
۲۱۳	صورت نخست: مخصص متصل که مفهوم آن دائر بین اقل و اکثر است
۲۱۵	صورت دوم: مخصص متصل که مفهوم آن دائر بین متباینین است
۲۱۶	صورت سوم: مخصص منفصل و اجمال از نظر اقل و اکثر
۲۱۷	صورت چهارم: مخصص منفصل و اجمال مفهوم دائر بین متباینین
۲۱۸	فصل پنجم: حکم تمسک به عام در شبهه مصداقیه مخصص
۲۲۱	فصل ششم: تمسک به عام قبل از فحص از مخصص
۲۲۳	مقدار فحص
۲۲۴	فصل هفتم: رجوع ضمیر به برخی از افراد عام
۲۲۵	۱. تصرف در مرجع (عام)

۲۲۵	۲. تصرف در ضمیر:
۲۲۵	۳. عدم تصرف در هیچ کدام نه در عام و نه در ضمیر بلکه تصرف در اسناد
۲۲۷	فصل هشتم: تخصیص عام یا مفهوم موافق و مخالف
۲۳۲	فصل نهم: تخصیص عموم قرآنی با خبر واحد
۲۳۵	فصل دهم: دوران امر بین تخصیص و نسخ
۲۴۰	خاتمه: خطابات شفاهیّه
۲۴۳	ثمره بحث

مقصد پنجم: مطلق و مقید، مجمل و مبین

۲۴۷	فصل اوّل: تعریف مطلق و مقید
۲۵۱	فصل دوم: تقیید مطلق مایه مجازیت نیست
۲۵۴	فصل سوم: پایه های اطلاق یا مقدمات حکمت
۲۵۸	فصل چهارم: حمل مطلق بر مقید
۲۶۱	احکام اقسام سه گانه
۲۶۳	تنبيهان
۲۶۳	تنبيه نخست: مطلق و مقید در احکام وضعیّه
۲۶۳	تنبيه دوم: حمل مطلق بر مقید در مستحبات
۲۶۴	نظر مصنف
۲۶۶	فصل پنجم: مجمل و مبین
۲۶۷	علل وجود اجمال در کلام
۲۶۷	۱. اجمال مفرد
۲۶۸	۲. اجمال در متعلّق حکم
۲۶۸	۳. مردّد بودن بین حقیقت و مجاز

اصول فقه، از مبادی تصدیقه علم شریف فقه است

مبادی تصدیقه از نظر منطقی‌ها یکی از اجزاء علم است که سبب می‌شود در پرتو آگاهی از آن، به نسبت موجود در مسائل علم، یقین تحصیل کرد. اگر دانش منطق، جزء مبادی تصدیقه کلام و فلسفه است به خاطر این است که بر اثر احاطه بر انواع قضایا و احکام آنها از عکس مستوی و عکس نقیض و اشکال اربعه، می‌توان به نسبت موجود در مسائل این دو علم یقین پیدا کرد و به اصطلاح تصدیق نمود.

دانش «اصول فقه» نسبت به «فقه» همین حالت را دارد. آگاهی از آن، سبب می‌شود که فقیه به نسبت موجود در مسائل فقهی اذعان کند. مثلاً تا حجیت ظواهر یا حجیت خبر واحد قبلاً ثابت نشود فقیه نمی‌تواند از کتاب و سنت بر حکمی استدلال کند و حجیت این دو مانند دیگر مسائل در دانش اصول فقه به ثبوت می‌رسد.

از این لحاظ از روزی که اجتهاد در میان اصحاب پیشوایان معصوم علیهم‌السلام و یا پس از درگذشت آنان رواج پیدا کرد مسائل اصول فقه به تدریج پی‌ریزی شد و در هر عصری رو به فزونی نهاد و تکامل یافت، و در عصر معاصر به فضل شخصیت‌های عظیم علمی، تکامل بیشتری پیدا کرده و کتاب‌ها و رساله‌های فراوانی در آن نوشته شده است.

اخیراً استاد محترم والد گرامی حضرت آیت‌الله سبحانی رحمته‌الله که سالیان درازی به تدریس این علم پرداخته‌اند دو کتاب به نام‌های «الموجز» و «الوسیط» نوشته

که با توجه به شرائط حاکم بر حوزه نتیجه بخش بوده است. و خوشبختانه کتاب نخست سالیان درازی است که در حوزه ها تدریس می شود و شروحن بر آن نوشته شده است و اما درباره کتاب «الوسیط» برخی اظهار کرده اند براین کتاب شرحی نوشته نشده است. لذا اینجانب با بضاعت کمی شرحی بر آن نوشته که جلد اول آن تقدیم به دانش پژوهان اصول فقه تقدیم می شود به امید آنکه مورد توجه اساتید محترم قرار گیرد و دانش آموختگان از آن بهره مند شوند.

قم، مؤسسه امام صادق علیه السلام
علیرضا سبحانی